

Ilmastonmuutoksesta, mutta kenelle?

VIRTANEN, ANNE & LIISA ROHWEDER (2011; toim.). *Ilmastonmuutos käytännössä. Hillinnän ja sopeutumisen keinoja*. 415 s. Gaudeamus, Helsinki.

Harvassa ovat ne ihmiset, jotka eivät ole vielä kuulleet ilmastonmuutoksesta. Tutkimusten perusteella ihmisten tietoisuus ilmastonmuutoksesta ilmiönä on lisääntynyt 2000-luvulla merkittävästi, lähinnä tiedotusvälineiden ansiosta, mutta myös epänormaaliit sääolot ovat saattaneet saada ihmiset kiinnostumaan ilmastokehityksestä. Tietoisuus ilmastonmuutoksesta ja mielenkiinto sääilmiöitä kohtaan eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että ihmiset todella tietäisivät, mistä ilmastonmuutos aiheutuu ja mitä se käytännössä tarkoittaa. Sen takia on suotavaa, että aiheesta julkaistaan suomenkielisiä yleistajuisia teoksia, joista tavallisetkin tallaajat voivat kartuttaa tietouttaan.

Arvioitavana oleva teos on toimittajiensa, kestävän kehityksen tutkijayliopettaja Anne Virtasen ja WWF Suomen pääsihteerin, kauppatieteilijä Liisa Rohwederin mukaan yleissivistävä, monitieteinen ja käytännönläheinen tietopaketti. Peräti 52 kirjoittajan voimin toteutetun teoksen tavoitteena on ”avata ilmastonmuutosta ilmiönä, kertoa sen vaikutuksista sekä esitellä ilmastonmuutokseen vastaamisen keinoja hyvine ja huonoine puolineen” (s. 5). Kirja on jaettu neljään osioon: ensimmäinen tarkastelee ilmastonmuutosta ja sen ulottuvuuksia yleisesti, toinen esittelee ilmastopoliittisia toimijoita ja toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi eri tasoilla, kolmannessa käsitellään ilmastonmuutosta ilmiönä ja sen vaikutuksia Suomessa, ja lopuksi keskitytään ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen käytännön keinoin.

Teos onnistuu avaamaan ilmastonmuutosta käsitteenä ja erityisesti Kimmo Ruosteenojan kirjoitus tuo hienosti esiin ilmastonmuutoksen taustalla olevia ja siihen vaikuttavia asioita. Myös Virtasen selvitys kansainvälisistä ja kansallisista ilmastopolitiikasta ja ilmastopoliittisista linjauksista palvelee hyvin teoksen tavoitteita. Nämä kaksi kirjoitusta ovatkin teoksen paras yleissivistävä antia ilmastonmuutoksen parissa pakertavan tutkijan näkökulmasta.

Valitettavasti muiden kirjoitusten väliltä on vaikea löytää punaista lankaa (lukuun ottamatta viimeisen osion kirjoituksia, joissa keskitytään enimmäkseen eri toimijatahojen toimintaan ja tulevan toiminnan visiointiin). Teksteissä sinänsä ei ole mitään vikaa. Niiden järjestykseen ja keskinäiseen yhteyteen olisi kuitenkin voinut kiinnittää enemmän huomiota. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen luontovaikutuksista kertovan kirjoituksen jälkeen loikataan suoraan muutoksen hillitsemiseen, muutokseen sopeutumisen taloudellisiin kysymyksiin, päästökauppaan ja eri sektorien taloudelliseen haavoittuvuuteen muuttuvassa ilmastossa. Lopulta matka jatkuu ilmastopoliittikan valtavirtaistamiseen. Kolmanteen osioon on mahdollitettu lisäksi pohdintaa maailmanlaajuisista yhteiskunnallisista tulevaisuusvaihtoehdoista, il-

mastonmuutoksen sosiaalisista vaikutuksista sekä kasvihuonekaasupäästöttömästä energiantuotannosta Suomessa. Kaikissa kirjoituksissa on varsin tärkeää asiaa ilmastonmuutoksesta, mutta kokonaisuus näyttyy valitettavasti sillisalaattina toimittajien korostaman monitieteisyyden sijasta.

Ilmastonmuutoksen vaikutusta luontoon käsitellään melko vähän. Teos painottuikin sosiaaliin ja yhteiskunnallisiin näkökulmiin sekä oikeudenmukaisuuden määrittelyyn ja tavoitteluun ilmastonmuutoksen haasteisiin vastattaessa. Yleissivistävyyttä olisi voinut lisätä käsittelemällä hiukan tarkemmin kasvihuonekaasupäästöjen merkittävimpiä lähteitä ja keinoja vaikuttaa niihin. On kuitenkin muistettava, että ilmastonmuutos on varsin monin tavoin vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kaikkia näkökulmia ei ole mahdollista sovittaa samaan teokseen ilman, että näkökohdat käsitellään varsin pintapuolisesti tai että teos laajenee tuhansien sivujen mittaiseksi. Toimittajat ovat siis varsin ymmärrettävästi päättäneet keskittyä ilmastonmuutokseen erityisesti ilmastopoliittikan ja sen vaikutusten lähtökohdista.

Suomenkielisyys madaltaa kynnystä tarttua teokseen. Toisaalta kielivalinta näkyy termistön epäyhtenäisenä käyttönä, jonka epäilen johtuvan ainakin osittain vieraskielisen termistön huolimattomasta käännöstyöstä. Epäyhtenäisyyttä voidaan perustella kirjoittajakunnan laajuudella ja monipuolisuudella, mutta valitettavasti muutamat kirjoittajat hukkuvat termien sekamelskaan omissa kirjoituksissaan. Tarkempi toimitustyö olisi tältä osin ollut paikallaan, vaikka toimittajat ilmoittavatkin johdannossa kirjoittajien vastaavan itse kirjoitustensa sisällöistä. Kirjoituksissa on myös turhan paljon toistoa, esimerkiksi ilmakehän suotavista ja tavoitelluista hiilidioksidipitoisuuksista olisi riittänyt kertaesitys.

Toimittajien mukaan teos soveltuu monien alojen korkeakoulupiskelijöiden opintomateriaaliksi. Oman lukukokemukseni jälkeen suosittelen teosta opiskelijoille ainoastaan soveltuvin osin ja silloinkin vain perusopintoihin. Opiskelijoita paremman kohderyhmän muodostavat kuntapäätäjät ja kuntien virkamiehet, niin vahvasti kuntien rooli korostuu kautta kirjan. Painotukselle on hyvät syynsä: kunnat ja kuntien päätöksentekijät luovat osaltaan edellytyksiä yritystoiminnalle ja kansalaisjärjestöjen toiminta- ja osallistumismahdollisuuksille. Heidän on siis hyvä olla tietoisia siitä, minkälaisia käytännön ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen on jo olemassa. Pyörää ei kannata keksiä uudelleen montaa kertaa, vaan mieluummin pitäisi keskittyä sen jatkokehittämiseen eli siihen, miten ratkaisuja voidaan soveltaa erilaisissa kunnissa.

KAARINA TERVO-KANKARE
Thule-instituutti ja maantieteen laitos,
Oulun yliopisto

